ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

N° 21

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LISTOPADA 1930 R.

KRYZYS GOSPODARCZY A NAUKA

Znana jest opinja, sformułowana przez jednego ze współczesnych amerykańskich działaczów przemysłowych, a równocześnie propagatora rozumnie stosowanych zasad naukowej organizacji, że okres kryzysu gospodarczego wyzyskiwać należy w kierunku pogłębiania sprawności przedsiębiorstwa, jego modernizacji oraz krytycznego zbadania metod produkcji — aby po zakończeniu przesilenia przedsiębiorstwo okazało się najbardziej konkurencyjne w zespole innych, pokrewnych.

W warunkach naszej polskiej rzeczywistości, przy ogólnym braku kapitałów, wyczerpaniu zdolności kredytowych, spadającej konsumcji wewnętrznej, wzroście zapasów magazynowych — trudno nawoływać do nowych inwestycyj, do łożenia poważniejszych środków na kosztowną zazwyczaj modernizację przedsiębiorstwa.

Natomiast jedna dziedzina pracy nie powinna — mimo dotkliwego kryzysu — leżeć odłogiem. Dziedzina ważna, istotna zwłaszcza dla przemysłu chemicznego: to najbliższa współpraca nauki z techniką, popieranie badań naukowych zarówno na terenie szkół akademickich, jak w specjalnych pracowniach i zakładach.

W kraju, gdzie przemysł chemiczny oddawna stał na bardzo wysokim poziomie — w Niemczech — współpraca owa charakteryzuje się tak bezpośrednią łącznością między nauką i przemysłem, że trudno znaleźć granicę, kiedy chemja czysta wspomaga przemysł, kiedy zaś przemysł pozostaje na usługach nauki.

W kraju naszym wskazana idea oddawna już znalazła zrozumienie i realizację. Chemiczny Instytut Badawczy, zwłaszcza z chwilą przeniesienia go do Warszawy, objął specjalnie szerokie dziedziny. Katedry chemji naszych uniwersytetów i politechnik chętnie przystępują do opracowywania istotnych zagadnień, najściślej związanych z produkcją. Często jednak brak środków budżetowych osłabia natężenie pracy, niekiedy nawet nie pozwala podjąć wielu zamierzonych tematów.

W tym stanie rzeczy niezbędna jest rzeczowa pomoc ze strony przemysłu. Pomoc tem łatwiejsza, że nie chodzi tutaj o setki, lecz raczej o dziesiątki tysięcy złotych. Drobne stosunkowo subsydja, wydawane przez przemysł poszczególnym pracowniom chemicznym, nietylko przyczynią się do wykształcenia nowych pożytecznych pracowników dla przemysłu, lecz pozwolą również opracować problemy, z jakiemi trudno się czasem uporać, posiadając do dyspozycji tylko niewielkie, niezbyt bogato uposażone laboratorja fabryczne, podręczną bibljoteczkę i w braku odpowiedzialnego kierownika naukowego.

Związek Przemysłu Chemicznego niemal od pierwszego dnia swojej egzystencji, rozumiejąc doniosłość takiej właśnie współpracy z nauką, starał się subsydjować w miarę możności ciekawsze prace naukowe i poważne pracownie uniwersyteckie i politechniczne. Fundusze na ten cel wpływały od zrzeszonych przedsiębiorstw, które co roku wydzielały pewne kwoty, oddając je do dyspozycji Związku na cele popierania badań naukowych. Od pewnego czasu jednak źródło to poczęło zawodzić. Sumy, przeznaczone na cele naukowe, wpływały coraz rzadziej i w coraz szczuplejszych rozmiarach. Tymczasem potrzeby pracowni naukowych nie maleją, lecz przeciwnie — rosną. Ilość katedr jest coraz większa; wybitni uczeni Polacy powracają z zagranicy na teren ojczystych uczelni i, spotykając skąpe uposażenie wyznaczonych im pracowni, nie mogą częstokroć kontynuować prac, rozpoczętych gdzieindziej.

Kryzys przemysłowy, wpływając oczywiście na zdolności finansowe przedsiębiorstw, nie może jednak rozluźniać więzów między nauką i przemysłem. Z pośród wskazań amerykańskich znawców przemysłu niech chociaż jedno znajdzie realizację w okresie kryzysu gospodarczego w Polsce. Popieranie badań naukowych nie może ustać w dobie przesilenia gospodarczego, zaś sumy na ten cel wyłożone przyczynić się mogą przecież do spotęgowanej prosperacji przedsiębiorstwa w okresie sprzyjającej konjunktury.

POSUNIĘCIA PRZECIWDUMPINGOWE

Dumping towarów sowieckich, o którym wielokrotnie już wspominaliśmy, zagraża nietylko Polsce, lecz również wielu innym — bodaj że wszystkim krajom Europy. Objęte złośliwym importem państwa bronią się przeciw niemu, wprowadzając specjalne cła bojowe, zakazy przywozu, niekiedy nawet bez specjalnych rozporządzeń nie wpuszczając poprostu towarów rosyjskich w granice kraju.

Z pośród zdecydowanych posunięć w tej dziedzinie zanotować można ostatniemi czasy Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Francuskiej, kontrasygnowane przez Ministrów: Spraw Zagranicznych, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa, Skarbu z dn. 3 października 1930 r. Rozporządzenie to zakazuje przywozu wielu artykułów pochodzenia rosyjskiego, przedewszystkiem produktów żywnościowych i rolnych. Zawiera również zakaz przywozu szeregu towarów chemicznych, mianowicie: kleju rybiego, kleju kostnego, kleju skórnego, żelatyny, oleiny, stearyny, kwasu oleowego, kwasu stearowego.

Na terenie Rumunji istnieje zakaz przywozu kaloszy rosyjskich. Łotwa powołała specjalną komisję antidumpingową, której zadaniem jest wynalezienie odpowiednich środków obrony. Stany Zjednoczone ograniczają przywóz szeregu produktów rosyjskich, specjalnie zboża. Inne kraje stosują represje przywozowe, lub opracowują podwyżki ceł i antirosyjskie zakazy przywozu, stosują wreszcie — jak np. Holandja — bojkot towarów rosyjskich.

ODZNACZENIA POLSKICH FIRM CHEMICZNYCH NA WYSTAWIE W LEODJUM

Kończąca się wkrótce międzynarodowa Wystawa Przemysłowa w Liége ogłosiła już listę przyznanych przez Jury odznaczeń wystawowych. Wszystkie biorące udział w Wystawie polskie przedsiębiorstwa chemiczne zostały odznaczone wysokiemi nagrodami. Mianowicie, Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie, Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Mościcach i Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu otrzymały najwyższą nagrodę — Grand Prix. Zakłady Elektro w Łaziskach Górnych — drugie zkolei odznaczenie — Diplome d'Honneur.

Związek Przemysłu Chemicznego, który zorganizował udział polskiego przemysłu chemicznego w Wystawie oraz przedstawił syntetycznie rozwój przemysłu chemicznego na ziemiach polskich, otrzymał również Grand Prix.

PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia Trzaska, Evert & Michalski (Warszawa, Krakowskie Przedmieście 13. Gmach Hotelu Europejskiego) nadsyła nam następujący spis ostatnio wydanych książek z zakresu chemji czystej i stosowanej:

Meister Edwin. — Die Spinnerei in technologischer Darstellung. Mit 223 Textabb. 1930. Mk. 15.50. Lw.
Die Riechstoffe und ihre Derivate. Hrsg. v. A. Wagner. Bd. 5. Mk. 40—
Linder A — Kunstseide. 1930. Mk. 2.—
Drews K. — Kältetechnik. Mit 100 Abb. 1930. nn. Mk. 16 —
Simon Oscar. — Laboratoriumsbuch für die Industrie der Riechstoffe. 1930. Mit 8 Abb. Mk. 9.— geb.
Waeser Bruno. — Hanbuch der Schwafelsäurefabrikation. (3 Bde). Bd. 1—3. geb. Mk. 204.—
Wiener Ferd. — Die Lederfärberei und die Fabrikation des Lackleders. Mit. 17 Abb. 1930. Mk. 6.— Lw.
Becher C. — Lederkonservierungsmittel u. Treibriemen-Adhäsionsmittel. 1929. nn. Mk. 2.10.
Becher C. — Wagenfett-Fabrikation. 1930. Mk. nn. 2.50.
Berderl E. — Einfaches chemisches Praktikum für Keramiker, Glastechniker, Metalltechniker unsw. Tl. 3 u. 4. (Die Analysee). 1930. Cart. Mk. 6.—
Kirchdorfer Fr. — Die gebräulichen Klebstoffe. 1930 nn. Mk. 2.50.
Becher C. — Die Herstellung von Putzmitteln für Edelmetall, Metall, Marmor, Glas. 1930. nn. Mk. 4 20
Herzinger Ed. — Appreturverfahren und Vorschriften für die Ausrüstung animalischer vegetabilischer und gemischtfaseriger Textilien unter Berücks. der maschinellen Einrichtungen. Mit 52 Abb. 1930. Lw. 12.—
Seeligmann Fr. u. E. Zieke. — Hanbuch der Lack-und Firnisindustrie. Mit 212 Abb. 1930. Lw. Mk. 45.—
Zerr G. und *R. Rübencamp.* — Hanbuch der Farbenfabrikation. Mit Abb. 1930. Lw. Mk. 45—
Seiden Rudolf. — Könik Kautschuk. Kautschuk in Wissenschaft, Wirtschaft u. Technik. Mit 21 Abb. 1930. geb. Mk. 2.80.
Lévi — Technologie et Analyse des principales marchandises. Br. Fr. 52.— rel. Fr. 61.—
Sadtler. — Chemistry of Familiar Things £ —. 15/—
Curtis. — Artificial Organic Pigments. Ł. — . 21/—.
Gandhi. — The Indian Cotton Textile Industry. £.—.6/—.
Eincheitliche Untersuchungsmethoden für die Fett- und Wachsindustrie. Tl. 1. 1930. Mk. 15.00. Lw.
Wagner Hans und Robert Haug. — Mikrographie der Buntfarben. Tl. 1. 1930. nn. Mk. 3.00.
Taschenbuch für Gaswerke, Kokereien Schwelereien und Teerdestilasion. Hgrsg. v. H. Winter. 1930. Mit 37 Abb. geb. nn. Mk. 14.00.
Herzog G. Fiek. Poldt.-Untersuchungen an Textilriemen zur Verbesserung der Leistung. Mit 29 Abb. u. 15 Tab. 1930. Mk. nn. 8.40.
Leunay. — La Technique industrielle. Fr. 65.— Rel.

KRONIKA

Dnia 15 października 1930 r. w gmachu Ministerstwa Przemysłu i Handlu odbyło się IX doroczne plenarne posiedzenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Obok odczytania protokółu poprzedniego posiedzenia P. K. N., komunikatu Prezesa Komitetu o zmianach zaszłych w składzie osobowym Komitetu, sprawozdania z działalności Komitetu za okres od dn. 1. IV. 1929 i sprawozdania kasowego — przyjęto: nowy regulamin P. K. N. z poprawką, wprowadzoną na Komisji Ogólnej dn. 11 października, oraz szereg norm — między innemi pierwsze polskie normy stali. Celem dostosowania wymagań norm do wzrastającego poziomu odnośnych produktów, postanowiono przeprowadzać co pewien czas rewizję właściwych norm. W myśl tego założenia zalecono

rewizję kilku norm, między innemi cementu portlandzkiego.

W związku z międzynarodowemi pracami nad normalizacją węgla i powierzeniem Polsce referatu sortymentów węgla, uchwalono rozszerzyć zakres dotychczasowej Komisji Sortymentów Węgla i kontynuowanie prac, mimo bardzo wolnego ich tempa. Powstała nawet myśl połączenia prac tej Komisji z pracami Podkomisji metod analizy węgla kamiennego; sprawę tę przekazano do rozpatrzenia i ostatecznej decyzji Prezydjum P. K. N. W wolnych wnioskach uchwalono zaprosić do składu osobowego P. K. N. dwóch przedstawicieli Izb Przemysłowo-Handlowych.

Zarząd Związku Przemysłu Chemicznego — jak już o tem donosiliśmy — uchwalił odbywać co pewien czas posiedzenia sekcyj Związku poza Warszawą, celem utrwalenia kontaktu z firmami, mającemi siedzibę na prowincji, oraz celem umożliwienia tym firmom brania udziału w obradach sekcyjnych. W myśl tej uchwały, Sekcja Farmaceutyczna dn. 22 października b. r. odbyła swe zebranie w Poznaniu, w lokalu firmy R. Barcikowski. W zebraniu wzięli udział prawie wszyscy członkowie Sekcji Farmaceutycznej Związku.

Otwierając obrady, przewodniczący Sekcji, p. Dr. S. Otolski, powitał zebranych, podkreślił odmienny charakter zebrania i podziękował firmie R. Barcikowski za użyczenie lokalu i serdeczne przyjęcie członków Sekcji. Następnie zdał sprawozdanie z dotychczasowej działalności Sekcji, poczem przystąpiono do dyskusji nad poszczególnemi punktami porządku obrad. Z tematów, poruszanych poraz pierwszy, wymienić należy szczegółowo rozważaną sprawę kontaktu z Komisją Farmakopealną, w związku z zamierzeniem wydania w najbliższym czasie pierwszej polskiej farmakopei. Ze względu na duże zainteresowanie tą sprawą uchwalono, aby Związek Przemysłu Chemicznego zwrócił się do Komisji Farmakopealnej z wnioskiem zaproszenia delegata Związku celem współpracy w Komisji. Ustosunkowano się przychylnie do inicjatywy Komisji Technologji Chemicznej P. K. N., zmierzającej w kierunku zorganizowania Podkomisji normalizacji wyrobów farmaceutycznych nieobjętych farmakopeą, normalizacji opakowania wyrobów farmaceutycznych, sposobu znakowania, aparatury i t. p. Na szczególną uwagę zasługuje sprawa znormalizowania opakowania, którego nadmierna różnorodność powoduje niezdrowe stosunki na rynku. Polski Komitet Normalizacyjny i Dep. Zdrowia Min. Spraw Wewnętrznych wypowiedział się przychylnie w tej sprawie.

Z okazji pobytu w Poznaniu zorganizowano zwiedzenie fabryki D-ra Romana Maya w Luboniu; p. inż. Owsiany, oprowadzając wycieczkę po fabryce, objaśniał i pokazywał bardzo szczegółowo urządzenia fabryki, ze szczególnem uwzględnieniem oryginalnych pomysłów i ulepszeń.

Dn. 27 października r. b. odbyło się pierwsze w powiększonym składzie posiedzenie Sekcji Eksportowej Związku Przemysłu Chemicznego, pod przewodnictwem p. Dyrektora F. Wiślickiego. Odkładając do następnego numeru obszerniejsze omówienie wyników zebrania zaznaczamy, że na posiedzenie przybyli liczni przedstawiciele eksportujących przedsiębiorstw chemicznych, zaś tematem obrad były najżywotniejsze sprawy wywozu polskiego.

W organie urzędowym Polskiego Komitetu Normalizacyjnego — „Wiadomości Polskiego Komitetu Normalizacyjnego" — ukazał się w zeszycie wrześniowym interesujący artykuł Inż. J. Kłosińskiego o normalizacji aparatury chemicznej. Autor, po zwiedzeniu wystawy aparatury chemicznej Achema IV we Frankfurcie, zwraca uwagę na tendencje całkowitego znormalizowania najczęściej powtarzających się aparatów chemicznych, np. wież absorbcyjnych, zbiorników, podgrzewaczy i t. p. Normalizacji podlega również sprzęt laboratoryjny, jak biurety, cylindry, tygle, płóczki i t. d. Zjawisko to jest tem ciekawsze, że dotychczas przemysł chemiczny uważany był — przynajmniej w zakresie procesów produkcyjnych — za stanowiący niewdzięczne pole dla poczynań normalizacyjnych.

Wobec powstałych w poszczególnych spółkach akcyjnych wątpliwości, czy przy uzgadnianiu statutów istniejących spółek z wymaganiami prawa o spółkach akcyjnych (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r.) należy również podnieść wysokość kapitału zakładowego oraz nominalną wartość akcji do granic ustawowego minimum (250.000 zł. dla kapitału zakładowego i 100 zł. dla wartości nominalnej akcji), o ile wysokość kapitału zakładowego, względnie wartość nominalna akcji jest niższa, podajemy do wiadomości, że niema obowiązku uskuteczniania podobnych przesunięć.

W związku z ogólną zmianą numeracji telefonów na terenie m. st. Warszawy, część zainstalowanych w lokalu Związku Przemysłu Chemicznego telefonów otrzymała nowe numery. Obecnie więc korzystać należy z następujących telefonów:

Dyr. E. Trepka	749-91
Inż. T. Zamoyski	776-08
A. Barszczewski	529-69
Biuro, sprawy normalizacyjne	410-14

ECHA

* Komisja Konkursowa II Targów Północnych przyznała Wielki Medal Złoty następującym przedsiębiorstwom chemicznym, wchodzącym w skład Związku: Sp. Akc. „Terenbenthen", Sp. Akc. „Pepege".

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	500	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	180	„
„ „ czysty 99%	330	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82	„
* Azotan amonu	103,60	„
Benzen handlow · 90%	90,50	„
„ czysty	105	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	14	„
Chlorek cynku 50° Bé	50	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	750	„
„ „pro narcosi"	1.800	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 40%	270	„
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
* „ techniczna 85/88%	175	„
Karbid	75—80	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	220	„
Klej skórny	400	„
Krezol	140	„
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł.
Kwas mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 60° Bé	7,37	„
„ solny 19°/21° Bé	11,50	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	68	„
Octan sodu	140	„
„ ołowiu	235	„
Oleina zwierzęca destylat	275	„
„ „ saponifikat	265	„
Oleum 20%	19,94	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	20,95	„
Siarczan amonu	36	„
* Siarczek sodu 60/62%	65	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	12,50	„
Stearyna	280	„
Superfosfat 16%	12,80—13,92	„
Toluen czysty	120	„
Żelatyna techn.	450	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU". Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.
Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14
Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA
Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10